

Analysis of Physical-Environmental Consequences of Ecotourism Development in of Kerman Township

Seyed Hadi Tayebnia^{1✉} | Aboozar Paidar² | Marzie Pourjupari³

1. Corresponding Author, Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Environment Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. Tayebnia@gep.usb.ac.ir

2. Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Environment Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. aboozarpaidar@gep.usb.ac.ir

3. Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Environment Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. pourjoopary2020@yahoo.com

3. Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Environment Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. pourjoopary2020@yahoo.com

3. Department of Geography and Rural Planning, Faculty of Geography and Environment Planning, University of Sistan and Baluchestan, Zahedan, Iran. pourjoopary2020@yahoo.com

Article Information

Research Paper

Vol: 16
No: 60
P: 20-39
Received: 2024-06-16
Revised: 2024-10-27
Accepted: 2024-11-13
Published: 2025-08-01

Keywords:

- *Physical-environmental consequences*
- *Ecotourism*
- *Rural Settlements*
- *Kerman Township*

Cite this Article:

Tayebnia, S. H, Paydar, A, Pourjupari, M. (2025). Analysis of physical-environmental consequences of ecotourism development in rural settlements of Kerman city. *Journal of Arid Regions Geographic Studies* 16(60): 20-39.
doi: 10.22034/jargs.2024.463227.1118

Publisher: Hakim Sabzevari University

© The Author(s)

[10.22034/jargs.2024.463227.1118](https://doi.org/10.22034/jargs.2024.463227.1118)

Abstract

Aim: This article aims to analyze the physical-environmental consequences of the development of ecotourism in the rural settlements of the city.

Materials & Methods: This research employed a descriptive-analytical method, and according to its purpose, it is classified as applied research. To collect the required information, various studies, documents, and survey methods have been employed through library, field, and questionnaire data. According to the studies, among the 521 inhabited villages in Kerman city, 27 tourist-friendly villages with ecotourism residences were selected as the statistical population. Cochran's formula was used to determine the sample size. Therefore, 380 researcher-made questionnaires were prepared, each containing 47 questions, with validity coefficients of 0.681, 0.895, 0.796, and 0.796, respectively, in natural fields, infrastructures, and construction. The Cronbach's alpha coefficients were 0.895, 0.681, and 0.805, respectively.

Finding: Analysis of information by structural equation modelling method was done by villagers. According to the obtained results, in general, the desirable pattern of ecotourism development of villages with ecotourism residences in this city will be environmental-physical. The factor load is 0.769, indicating a good correlation between visible variables and hidden variables. In the Shannon entropy method, it has the highest negative weight of 0.110.

Conclusion: Strengthening this aspect of the environmental factor can be effective in the development and prosperity of ecotourism. In order to reach the appropriate model of eco-tourism development, the weaknesses and potentials of the villages should be considered, and the next step in this process should be physical-spatial and environmental.

Innovation: Among the most important innovative and practical aspects of research, we highlight the development of ecotourism in rural settlements to optimize their physical-environmental conditions.

Extended Abstract

1. Introduction

One of the most important infrastructures necessary to attract tourists is the existence of accommodations that are designed, built, and managed according to established standards. Environmental values and capabilities of ecotourism, along with the principled use of hidden values in the environment, will be considered in parallel to create maximum compatibility between ecotourism accommodations and the characteristics of each place and region. Guidelines for the construction of these residences will be developed in accordance with social, cultural, and environmental conditions. According to the presented material, this article attempts to provide an analysis of the physical-environmental consequences of ecotourism development in rural settlements of Kerman.

2. Materials and Methods

The present research was conducted with the aim of analyzing the physical-environmental consequences of the development of ecotourism in the rural settlements of the city. This research employs a descriptive-analytical method, and, given its purpose, it falls within the field of applied research. To collect the required information, documentary studies and survey methods have been used through library, field, and questionnaire data. According to the studies, among the 521 inhabited villages of Kerman, 27 touristic villages with ecotourism residences were selected as the statistical population. Cochran's formula was used to determine the sample size. Therefore, 380 researcher-made questionnaires were prepared with 47 questions, whose validity was determined by formal and structural methods in natural fields, infrastructures, and construction, respectively, with values of 0.681, 0.895, and 0.796. The reliability was confirmed by Cronbach's alpha coefficient, with values of 0.895, 0.681, and 0.805, respectively. To analyze the data, confirmatory factor analysis (Smart-PLS) was used. The purpose of confirmatory factor analysis (Smart-PLS) is to determine the power level of a pre-defined factor model with a set of observed data.

3. Results and Discussion

Based on the results of the measurement model, the visible factor is mostly greater than 0.3, indicating a significant correlation between the visible variables and the related hidden variables. Therefore, it can be concluded that each main variable has been measured correctly. Therefore, according to the results of this table, the ecological development model of the villages of Kerman will be an environmental model. The following section discusses the factor load analysis of the dimensions raised in the research separately for each of the rural districts within the city. However, due to the large volume of this analysis, only the table of factor loadings that determined the pattern is provided here. The observation factor has a value greater than 0.3 in most cases, indicating a proper correlation between the observable variables and the related hidden variables. Therefore, it can be concluded that each main variable has been measured correctly. Qanataghstan ecological development model; mill head; gardeners; Koirat; Zangiabad; arboretums of the type of environmental development model and Joshan ecotourism development model; sewing Meaziah; Sirach; Akhtarabad will be physical. To check the significance of the relationship between the variables, the t-value statistic is used. If the t-statistic is greater than 1.96, the hypothesis is confirmed. Because significance is checked at the 0.05 error level, if the amount of factor loadings observed with the t-value test is calculated to be smaller than 1.96, the relationship is not significant. Since the t-statistic is greater than 1.96, there is a significant relationship between the presentation of desirable models and the development of ecotourism in the villages of Kerman.

4. Conclusions

According to the obtained results, ecotourism generally had positive effects in all dimensions and components, but the amount was different in various components. In most cases, the observed factor load has a value greater than 0.3, which indicates that there is a good correlation between the visible variables and the related hidden variables. Since the development of ecotourism has not been able to be brought up in the villages of this city in a proper and necessary way. A suitable model or in some way appropriate to the development of their ecotourism should be proposed. Based on this, it can be generally stated that the development model of the rural villages of Kerman will be environmental-physical. Also, the shape of the eco-tourism development pattern of each village according to the conditions governing them is as follows:

Joshan, Sirach, Mazieh and Akhtarabad: the physical-spatial pattern leads to the development of their ecotourism. Other rural areas such as Qanataghestan: environmental; Koirat, Zangi-Abad, Drakhngan, Sar-Asiab, Baghin: economic and ecological; and Keshit: physical-spatial will be the ideal model for their ecotourism development. The results of the present research with the results of a study by Pourtemad and Nik Kadam (2022), Ebrahimi (2021), Faraji Rad et al. (2013), Pirzad and Riahi Moghadam (2014), who believed that the development model of ecotourism as well as the architecture of ecotourism villages and residences must be compatible with the climate and environment of that region. The main innovation of the current research and its difference from similar studies is that, in addition to considering physical factors, this research also considers environmental factors in providing a model for ecotourism residences in Kerman city. In the end, to develop ecotourism in the villages of Kerman city, the following suggestions are made:

- To reach the appropriate pattern of ecotourism development, consider the weaknesses and potential of the villages;
 - In the next step, the development model of village ecotourism should be physical-spatial and environmental;
- Another factor to consider in this regard is organizing the infrastructure of this area.
- Try to use materials that are suitable for the region's climate.

5. Acknowledgement & Funding

- We would like to thank Dr. Ali Akbar Anabestani and others who have helped us with their valuable advice in conducting this research.

6. Conflict of Interest

- The authors declare no conflict of interest.

تحلیل پیامدهای کالبدی - محیطی توسعه بوم گردی در سکونتگاه‌های

روستایی شهرستان کرمان

سیدهدای طبینیا^۱✉، ابوذر پایدار^۲، مرضیه پورجوپاری^۳

۱. نویسنده مسئول، گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. Tayebnia@gep.usb.ac.ir
۲. گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. aboozarpaidar@gep.usb.ac.ir
۳. گروه جغرافیا و برنامه‌ریزی روستایی، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. pourjoopary2020@yahoo.com

چکیده

هدف: مقاله حاضر با هدف تحلیل پیامدهای کالبدی - محیطی توسعه بوم گردی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان صورت گرفته است. این پژوهش به روش توصیفی - تحلیلی صورت پذیرفته و با توجه به هدف در رسته پژوهش‌های کاربردی است.

روش و داده: برای جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز از مطالعات اسنادی و روش پیمایشی از طریق داده‌های کتابخانه‌ای، میدانی و پرسشنامه‌ای استفاده شده است. طبق مطالعات صورت گرفته، از بین ۵۲۱ روستای دارای سکنه شهرستان کرمان، ۲۷ روستای گردشگرپذیر و دارای اقامتگاه‌های بوم گردی به عنوان جامعه آماری انتخاب شد. جهت تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شده. بنابراین ۳۸۰ پرسشنامه با ۴۷ سوال تنظیم گردید که روایی آن به روش صوری و ساختاری آن در زمینه‌های طبیعی، زیرساخت‌ها و ساخت و ساز به ترتیب: ۰/۶۸۱، ۰/۸۹۵، ۰/۷۹۶ و پایایی آن با ضریب آلفای کرونباخ به ترتیب با مقدار ۰/۸۹۵، ۰/۶۸۱، ۰/۸۰۵ تأیید شد. تجزیه و تحلیل اطلاعات به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری توسط روستاییان انجام گرفته است.

یافته‌ها: بنابر نتایج به دست آمده به شکل کلی اثرات توسعه بوم گردی روستاهای دارای اقامتگاه بوم گردی این شهرستان، کالبدی است. به طوری که بار عاملی آن رقم ۰/۷۶۹ را نشان می‌دهد. هرچند همبستگی مناسبی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان وجود دارد؛ اما در روش انتروپی شانون بالاترین وزن منفی ۰/۱۱۰ را به خود اختصاص داده است که تقویت این بعد از عامل زیست محیطی می‌تواند در توسعه و رونق هر چه بیشتر بوم گردی موثر باشد.

نتیجه‌گیری: بنابر مطالب پیش گفته، برای رسیدن به الگوی مناسب توسعه بوم گردی، می‌بایست ضعف‌ها و پتانسیل‌های دهستان‌ها مدنظر باشد و گام بعدی این فرایند کالبدی - فضایی و زیست محیطی باشد.

نوآوری، کاربرد نتایج: از مهم‌ترین جنبه‌های نوآورانه و کاربردی تحقیق می‌توان بررسی اثرات توسعه بوم گردی در نواحی روستایی و توسعه بوم گردی در سکونتگاه‌های روستایی به شیوه بهینه نمودن شرایط کالبدی - محیطی آن‌ها اشاره نمود.

اطلاعات مقاله

مقاله پژوهشی

دوره:	۱۶
شماره:	۶۰
صفحه:	۲۰-۳۹
تاریخ دریافت:	۱۴۰۳/۰۳/۲۷
تاریخ ویرایش:	۱۴۰۳/۰۸/۰۶
تاریخ پذیرش:	۱۴۰۳/۰۸/۲۳
تاریخ انتشار:	۱۴۰۴/۰۵/۱۰

کلیدواژه‌ها:

- پیامدهای کالبدی - محیطی
- بوم گردی
- سکونتگاه‌های روستایی
- شهرستان کرمان

نحوه ارجاع به این مقاله:

طبینیا، سیدهدای، پایدار، ابوذر، پورجوپاری، مرضیه. (۱۴۰۴). تحلیل پیامدهای کالبدی - محیطی توسعه بوم گردی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان کرمان. مطالعات جغرافیایی مناطق خشک، ۱۶(۶۰): ۲۰-۳۹.
doi: 10.22034/jargs.2024.463227.1118

ناشر: دانشگاه حکیم سبزواری

© نویسنده(گان).

۱- مقدمه

بوم‌گردی یا اکوتوریسم، ارزشمندترین شاخهٔ طبیعت‌گردی است که قصد دارد به شیوهٔ خردمندانه‌ای با کمترین اثر منفی بر طبیعت و فرهنگ منطقه، بیشترین فایده را برای آن داشته باشد. این نوع گردشگری علاوه بر تعامل با جاذبه‌های طبیعی، با زندگی و هنجارهای مردم محلی نیز در ارتباط است (Anabestani et al., 2015) و گسترش آن اگر بر اساس موازین علمی و استانداردهای جهانی باشد، نه تنها از نابودی حیات طبیعی کشور جلوگیری خواهد کرد، بلکه موجب توجه بیشتر به آن، بهبود کیفیت و توسعه بهینه منابع طبیعی خواهد شد و بدین ترتیب، بهبود وضعیت اقتصادی و اجتماعی جوامع محلی را نیز در پی خواهد داشت (ghadikolaie, 2010).

افزایش جمعیت و تمرکز آن در سطح منطقه‌ای اثرات مسقیم بر کیفیت محیط زیست دارد (abbaspour & tabibiyan, 2021). بنابراین یکی از مسائل مهم در حوزه محیطی-کالبدی، تولید آلودگی‌های زیست‌محیطی است که می‌تواند ضربه‌ای سهمگین به روند زندگی بشر بزند و آن را دچار اختلال کند (Rahimi, 2016). اگر بخواهیم با دقت بیشتری و به صورت جداگانه عامل‌های این مسئله را بررسی کنیم به یکی از عمده‌ترین عوامل از بین برنده محیط زیست و تخریب روز افزون آن می‌رسیم که باعث بر هم زدن تعادل شرایط محیطی است که آن افزایش فعالیت‌ها در زمینه ساخت و ساز است که با افزایش غیر منطبق بودن آن با محیط زیست از تهدیدهای زیست محیطی آشکار است که عوارض آن نه تنها تأثیر مستقیم بر منابع حیاتی بشر دارد، بلکه بر روی سلامت و زندگی انسان‌ها نیز تأثیرگذار است و آن‌ها را دچار اختلال و از هم گسیختگی می‌کند. وجود رابطه منطقی بین انسان و طبیعت امری ضروری است. ساخت و سازهای متداول در ایران بدون آگاه‌سازی و آموزش آحاد جامعه به خصوص برنامه‌ریزان، مدیران و سیاست‌گذاران در جهت آشنایی با ارزش و اهمیت حفظ محیط زیست برای ادامه حیات بشری خطرناک و وحشت‌زاست (shoaei et al., 2017).

مجموعه‌ای از عوامل اقلیمی و جغرافیایی سبب گردیده است تا بخش عمده‌ای از ایران در ردیف سرزمین‌های گرم و خشک قرار گیرد. در واقع ما در کشوری زندگی می‌کنیم که در حدود ۳/۴ مناطق آن در محدوده گرم و خشک و نزدیک به ۱/۳ مساحت آن کاملاً کویری است (ahrari, 2017). وجود صدها محوطه باستانی در یزد، کرمان، کاشان، نطنز و غیره مؤید آن است که انسان‌ها در طول تاریخ با توجه به قدمت حضورشان همه این مناطق را زیر پا گذاشته و با مشاهده اندک پتانسیل زیست انسانی با توجه به تکنیک در دسترس، بنیان زندگی اجتماعی را بنا نهاده‌اند. شرایط آب و هوایی در کویر دشوار است؛ اما با طراحی همساز با اقلیم در این مناطق، گذشتگان بر شرایط دشوار آن فایق آمده و زندگی در این مناطق را آسان نموده‌اند (karimpour reihan et al., 2012).

در حال حاضر طراحی‌های نامناسب بدون در نظر گرفتن شرایط اقلیمی در بعضی نقاط موجب شده تا مردم با این تصور که زندگی در این مناطق بسیار دشوار است. حاشیه‌ی کویرها را ترک کرده، به مناطق با شرایط آب و هوایی مناسب‌تر کوچ کنند (Latifi, 2006) و در دسته دیگر از این مناطق که برای سکونت دایم مناسب نیست؛ ولی دارای جاذبه‌های گردشگری فراوانی است، در نظر نگرفتن امکانات و تسهیلات لازم برای گردشگران موجب شده که این بخش عظیم از سرمایه ملی به دست فراموشی سپرده شود (shoaei et al., 2017). شهرستان کرمان دارای اقلیم فراخشک و خشک است و همین امر باعث شده تا ساختمان‌ها در گذشته بر اساس اصول معماری پایدار کویر و معماری بومی و حداکثر استفاده از مصالح در دسترس ساخته شوند؛ اما امروزه به دلیل تقلید کورکورانه و ناآگاهانه از فرهنگ غرب شاهد بی‌هویتی و خلق معماری نادرست هستیم. بحث پایداری و توجه به اصول اقلیمی در طراحی ساختمان‌های جدید امکان استفاده بهینه انرژی را فراهم می‌سازد. بر این اساس، اکوتوریسم در بسیاری از عرصه‌های طبیعی جهان به عنوان یک راهبرد توسعه مطرح بوده و گزینهٔ مناسبی برای تحقق اهداف توسعهٔ پایدار کشورها در نظر گرفته شده است (varamesh & heidarinia, 2019).

بنابر مطالب پیش‌آورده در این مقاله تلاش شده است تا تحلیلی از پیامدهای کالبدی-محیطی توسعه بوم‌گردی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان کرمان را انجام گردد؛ لذا سوال پژوهش به این صورت خواهد بود که:

پیامدهای کالبدی-محیطی توسعه بوم‌گردی در سکونتگاه‌های روستایی شهرستان کرمان چگونه بوده است؟

بوم‌گردی سفری به مناطق طبیعی نسبتاً بکر با هدف مطالعه، تحسین و لذت از مناظر، جانوران، گیاهان وحشی و هرگونه آثار فرهنگی، باستانی و معاصر این مناطق است. به گونه‌ای که با شناخت و کسب آگاهی و احترام به نظام ارزش‌های مردم محلی توأم باشد و به محافظت از نواحی طبیعی و ارتقای رفاه جامعه میزبان کمک کند (pishva & sanaeiyan, 2016). در این راستا اقامتگاه‌های بوم‌گردی، در محیط‌های طبیعی با رعایت بالاترین سطح ممکن ضوابط زیست‌محیطی و به شکلی سازگار با معماری بومی و سیمای

طبیعی منطقه احداث شده و ضمن حداکثر تعامل با جامعه محلی، زمینه حضور و اقامت طبیعت گردان را با کیفیتی قابل قبول فراهم می‌نماید (vosoughi & shams, 2016; Organization of Cultural Heritage and Tourism Industries, 2014) و از آنجا که این اقامتگاه‌ها باتوجه به ویژگی‌های جامعه میزبان شکل گرفته، توسعه آن‌ها نیز با هدف حفظ و احیای بافت‌های قدیمی و ویژگی‌های فرهنگی منطقه صورت می‌گیرد (faraji rad & ehsani, 2011). این اقامتگاه‌ها معمولاً در مناطق روستایی، مناطق بکر طبیعی یا بافت‌ها و اماکن تاریخی شکل گرفته و به همراه فعالیت‌هایی که برای شناخت و معرفی بوم، توسط خانواده‌های کارآفرین و جامعه محلی علاقه‌مند به گردشگری صورت می‌گیرد، می‌توانند به عنوان راهکاری عملی برای رسیدن به توسعه پایدار گردشگری در این مناطق باشند (borouj, 2012). بنابراین دارای ساختارها و معماری خاص خود هستند. این ساختار عبارت است از استفاده از مصالح ارگانیک، طراحی داخلی و خارجی بومی، میلمان و تجهیزات سنتی و بومی، استفاده از انرژی‌های پاک، همسازی معماری اقامتگاه با اقلیم و محیط، مدیریت و بازیافت زباله و فاضلاب و ایجاد فضاهای مکمل مورد نیاز گردشگران، به طور مثال استفاده از پتانسیل‌های موجود در منطقه مورد طرح جدا از کاهش هزینه‌های حاشیه‌ای می‌تواند به چرخش صنعتی اقتصادی درون‌زا کمک نموده و اشتغال‌زایی کند، مضافاً؛ مصالح و مواد به کار گرفته شده همچون سنگ، چوب، خاک که از مهم‌ترین آن‌ها است در عناصر سازه‌ای، کاربردی حداقلی داشته ولی در نماسازی و ترکیب‌بندی فضاهای منظر نقشی حداکثری را ایفا می‌نماید. گذشته از آن می‌توان از دیگر هنرهای موجود در منطقه همچون منبت و سنگ‌تراشی و غیره که خود متأثر از مصالح بوم آورند در دکوراسیون داخلی بهره فراوان برد که تمامی این ایده‌ها منجر به رضایت گردشگران برای اقامت در اقامتگاه‌ها خواهد شد (sharoudiyan & seiyediyan, 2012). از سویی رویکرد بومی‌سازی در معماری وابسته به گردشگری، تطابق مناسبی با گونه گردشگری اکوتوریسم از جنبه‌های اجتماعی، کالبدی، هویتی و زیست‌محیطی خواهد داشت. همچنین استفاده از معماری بومی سبب می‌شود که مناطق اطراف مجتمع به منطقه‌ای توریستی تبدیل شود (khoush niyat et al., 2017). معماری بومی در همراهی با بوم‌گردی، هم جنبه‌های زیست محیطی و هم جنبه‌های اجتماعی، هویتی و اقتصادی را مورد توجه قرار داده و حداقل صدمات به پیکر زیست بوم وارد خواهد شد (nazeri, 2013). لذا برای جلوگیری از نابودی معماری بومی، سبکی از معماری به نام معماری زمینه‌گرا شکل گرفت که این سبک در سال‌های اخیر رواج بیشتری پیدا کرده است که اصول مربوط به آن به شرح زیر است:

حس مکان: زمینه‌گرایی در معماری با علاقه به مکان شروع می‌شود در این دیدگاه توجه به اقلیم، پوشش گیاهی، مصالح ساختمانی و شیوه‌های ساخت مورد توجه است.

حس طبیعت: از آنجا که طبیعت اصل اولیه سرزندگی و زیبایی است، بر این اساس می‌تواند الگوی مناسبی در طراحی‌ها باشد. **حس تاریخ:** مطالعه عمیق تاریخ و معماری تاریخی یک سرزمین می‌تواند به منظور دستیابی به اصول طراحی و نه فقط به الگوبرداری از عناصر و اشکال زمینه‌گرایی منجر شود.

حس صنایع دستی: در این اصل کاهش کیفیت بناها، در جهت رسیدن به بیشترین بازدهی و صرف کمترین هزینه از که از اصول اولیه معماری مدرن بود مورد انتقاد قرار گرفت.

حس مرزها: این حس در ارتباط با نیاز انسان به وجود قلمروهای فیزیکی و قابل لمس، به منظور ایجاد محدودیت بر مکان‌ها و فعالیت‌های انسانی تدوین شده است (hedayati & khannari, 2017).

از مهم‌ترین زیر ساخت‌های لازم برای جذب گردشگر وجود اقامتگاه‌هایی است که بر اساس استانداردها طراحی، ساخته و اداره شوند (shafiei et al., 2016). ارزش‌های زیست محیطی و توانمندی‌های بوم‌گردی، در کنار استفاده اصولی از ارزش‌های نهفته در محیط و به موازات آن ایجاد حداکثر سازگاری بین اقامتگاه‌های بوم‌گردی و ویژگی‌های هر محل و منطقه ایجاد دستورالعمل‌هایی جهت ساخت این اقامتگاه‌ها متناسب با ویژگی‌های اجتماعی، فرهنگی و محیطی را ضروری قلمداد خواهد کرد.

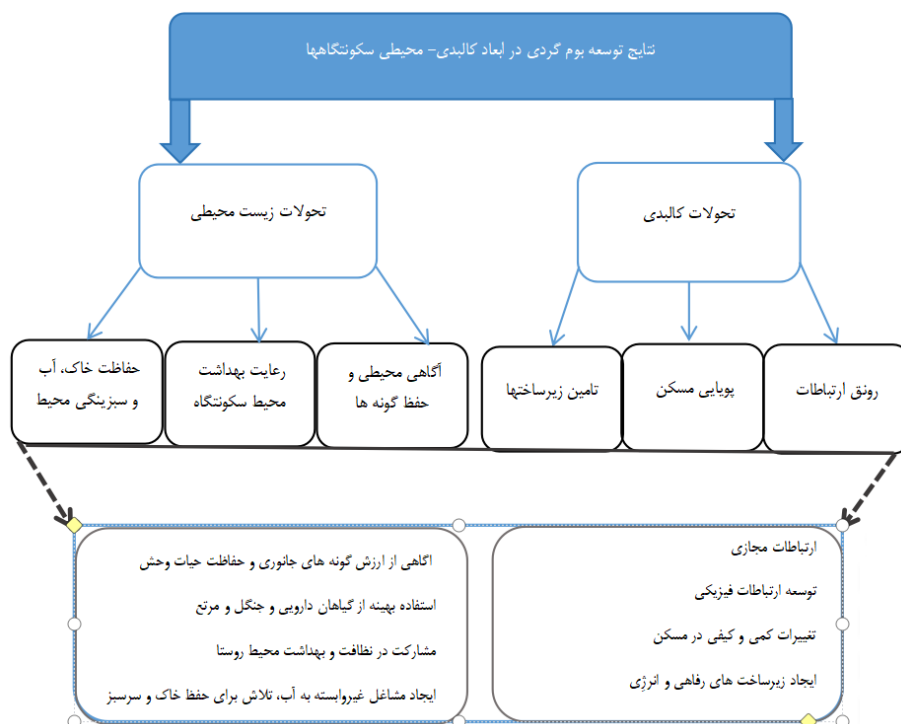
از جمله هتل، هتل آپارتمان، متل، مسافرخانه، ویلا، خانه محلی، پلاژ، کمپ و غیره، که هر یک ویژگی‌های خاص خود را دارند. یک اقامتگاه سبز از هر نوعی، می‌تواند به عنوان یک واحد کسب و کار دوستدار محیط زیست قلمداد شود که شامل فعالی‌های متنوع نظیر ذخیره و صرفه‌جویی نمودن آب و انرژی، استفاده از سیاست‌های سازگار با محیط زیست، کاهش تولید زباله برای حفاظت از محیط طبیعی و کاهش هزینه عملیاتی است (vosoughi & marbini, 2016).

جدول ۱. پیامدهای بوم‌گردی مثبت و منفی بومگردی

پیامدهای مثبت	پیامدهای منفی
افزایش نظارت	تغییر الگوهای مهاجرتی حیات وحش
آموزش زیست محیطی	آلودگی آب
حفظ سکونتگاه‌ها	تخریب سکونتگاه‌ها
کاهش انگیزه برای استفاده بی‌رویه از منابع	پیامدهای منفی بصری مثل زباله
افزایش انگیزه برای تلاش حفاظت از بخش خصوصی	بهره برداری بی‌رویه منابع اکولوژیکی (صید بی‌رویه)
افزایش ظرفیت محلی موجب توسعه حفاظت می‌شود	تغییر کاربری زمین در مناطق تولیدی اولیه
توجیه برای حفاظت پارک	تخریب پارک‌ها

ماتیوس (۲۰۰۲) بر اساس تحقیقات انجام شده باکلی، گرین، هانتز و بو (bouzarjomehri et al., 2021)

پورا اعتماد و نیک قدم، در جزیره قشم، هرمز و هنگام به این نتیجه رسیده‌اند که الگوهای معماری هر منطقه با اقلیم، فرهنگ و تاریخ همان منطقه سازگار شده‌اند، این سازگاری قرن‌ها طول کشید و عدم توجه به این الگوها سبب خلق بناهایی که با اقلیم و فرهنگ منطقه سازگار نیستند، شده است و طراحان باید تلاش کنند به جای حذف الگوها، الگوهای جدید را به‌روزرسانی کنند (Poureitemad & Nikghdam, 2022). ابراهیمی در بوشهر به این نتیجه رسیده است که الگوهای فضای بوم‌گردی در معماری مناطق گرم و مرطوب با مولفه‌های اقلیمی و کالبدی هر یک از شهرهای این مناطق مطابقت دارد (Ebrahimi, 2021). فرجی‌راد و همکاران، متوجه شدند که معماری نقش اساسی در بین جاذبه‌های گردشگری ایران بازی می‌کند (Farajirad et al., 2012). پیرزاد و ریاحی مقدم، معتقدند در نواحی معتدل و مرطوب و نواحی گرم و خشک به این نتیجه رسیده‌اند که هرگاه معماری روستایی در انطباق با طبیعت بوده باشد، پایداری آن به طور نسبی افزایش یافته است (Pirzad & Riahimoghdam, 2013). باتوجه به پیشینه پژوهش می‌توان گفت که در صورتی که اقامتگاه‌های بوم‌گردی متناسب با زیست‌بوم منطقه نباشد سبب برهم خوردن تعادل زیست محیطی، تخریب منابع و گسترش آلودگی‌ها، توسعه ناموزون زیرساخت‌ها و قطبی شدن توسعه اقتصادی خواهد داشت.

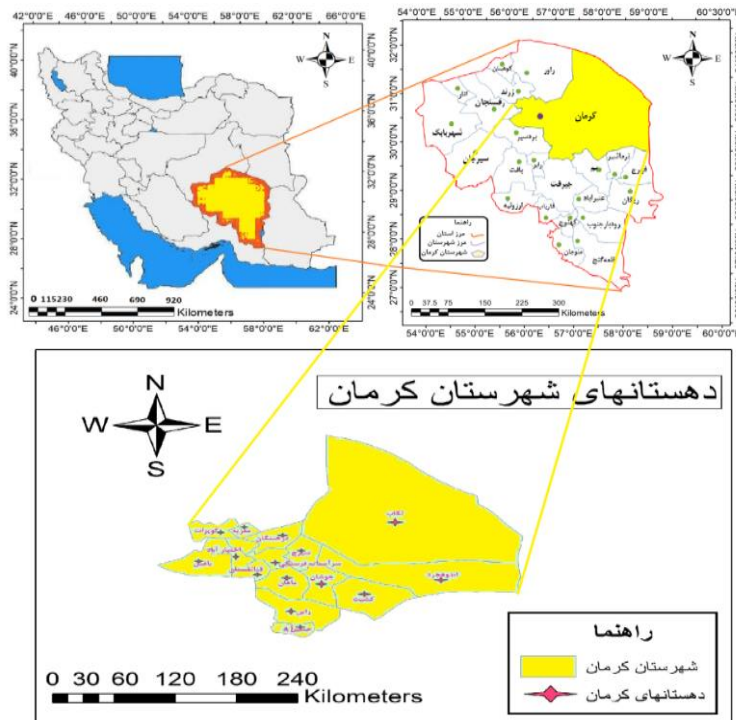

شکل ۱. نتایج و پیامدهای توسعه بوم‌گردی در ابعاد کالبدی-محیطی سکونتگاهها

۲- مواد و روش

۲-۱- منطقه مورد مطالعه

مساحت شهرستان کرمان ۱۴۰۰۰ هکتار است و در یک موقعیت پایکوهی قرار دارد. از شمال به بخش شهداد و چترود، از جنوب به بخش‌های راین و گلپاف، از مشرق به شهرستان شهداد و از مغرب به شهرستان باغین و بردسیر محدود است. بر اساس تقسیمات کشوری سال ۱۳۹۵ دارای شانزده دهستان (ماهان، قناتستان، اندوهجرد، تکاب، سیرچ، جوشان، کشیت، اختیارآباد، باغین، درختگان، زنگی‌آباد، سرآسیاب فرسنگی، حسین‌آباد، گرو، راین، کویرات و معزیه) و ۵۲۱ سکونتگاه روستایی دارای سکنه است (Kerman Municipality, 2022). بوم‌گردی‌های کرمان در خانه‌های قدیمی یا خانه‌های شهر ساخته شده است و فرصتی مناسب برای تجربه زندگی روستایی و شناخت فرهنگ بومی منطقه فراهم می‌کند. بعضی اقامتگاه‌ها که در مسیر مسافرت به سمت چابهار یا هرمزگان هستند وضعیت خوبی دارند؛ مثلاً اقامتگاه‌هایی که در ماهان واقع شده‌اند، چون در مسیر کرمان به چابهار قرار دارند شرایط نسبتاً خوبی دارند. اگر وضعیت اقامت را بخواهیم بر اساس تعداد، وضعیت اقامت در این واحدها بسنجیم، نسبت به سال‌های قبل آمار اقامت در بوم‌گردی‌های کاهش قابل ملاحظه‌ای داشته است. در برخی روزها هیچ پذیرشی در هیچ اقامتگاهی نداشتیم و برخی روزها همه با هم اشغال شده بودند! این روزها نوع سفرها هم نسبت به گذشته فرق کرده بود و میهمانانی که به اقامتگاه‌های بوم‌گردی می‌آمدند از خدماتی مثل غذا استفاده نمی‌کردند چون مردم از لحاظ اقتصادی ضعیف‌تر شده‌اند و در جریان سفر به گونه‌ای عمل می‌کردند که کم‌ترین هزینه را داشته باشند. در حال حاضر، یکی از نیازهای جدی اقامتگاه‌های بوم‌گردی دریافت تسهیلات با شرایط مناسب است. همه این واحدها باید استانداردسازی شوند و اقداماتی را انجام بدهند که نیازمند هزینه است. مثلاً تاکنون نیاز نبود در هر اتاقی سرویس بهداشتی وجود داشته باشد؛ اما اکنون سلیقه مسافران به گونه‌ای است که باید در اتاق‌ها سرویس بهداشتی باشد. برای همین، ساختمان بسیاری از اقامتگاه‌ها باید تغییر کند؛ در حالی که هیچ حمایت مالی از این واحدها نمی‌شود. بوم‌گردی‌ها باید حتماً بیمه مسئولیت و آتش‌سوزی داشته باشند؛ اما وقتی یک اقامتگاه ساختمان قدیمی و سنتی دارد، بیمه، در زمانی که لازم باشد خسارات وارده را پرداخت نمی‌کند. مثلاً در شهداد بخش‌های زیادی از اقامتگاه‌ها ممکن است با چوب ایجاد شده باشد، اگر آتش‌سوزی رخ بدهد مشمول بیمه نمی‌شوند. تعداد اقامتگاه‌ها و خانه‌های مسافر به‌طور بی‌رویه‌ای در حال ازدیاد است. سخت‌گیری‌ها هم در حال افزایش است؛ اما مردم به‌خاطر این سخت‌گیری‌ها حاضر نیستند به بوم‌گردی‌ها بیایند و ترجیح می‌دهند به خانه‌هایی که بدون مجوز کار می‌کنند بروند چون در این خانه‌ها نظارت‌های سخت‌گیرانه اقامتگاه‌ها وجود ندارد.

شکل ۲. موقعیت شهرستان و دهستان‌های کرمان (Country Mapping Organization, 2022).

بر اساس مطالعات صورت گرفته شهرستان کرمان دارای ۱۵۵ جاذبه گردشگری است که جاذبه‌های تاریخی با اختصاص ۹۶ مورد در رتبه‌ی اول قرار دارند. جاذبه‌های تاریخی شهرستان کرمان شامل قلعه‌ها، کاروان‌سراها، آب‌انبارها و حمام‌های متعددی است که در دوره‌های مختلف ساخته شده‌اند. البته بیشتر این آثار متعلق به دوران اسلامی است. علاوه بر آثار تاریخی و فرهنگی جاذبه‌های طبیعی زیادی در این شهرستان واقع شده‌اند. وجود شبکه حمل و نقل هوایی، ریلی، زمینی، وجود شرکت‌های خدماتی گردشگری فعال در کرمان، وضعیت مطلوب بهداشتی، درمانی، پوشش بالای خدمات آب، برق، گاز در اکثر نقاط شهری و روستایی شهرستان کرمان زمینه لازم را برای توسعه گردشگری و اکوتوریستی در این شهرستان را فراهم نموده است.

جدول ۲. تعداد روستاهای دارای اقامتگاه بوم‌گردی شهرستان کرمان

ردیف	روستاهای دارای اقامتگاه بوم‌گردی	تعداد اتاق	ردیف	روستاهای دارای اقامتگاه بوم‌گردی
۱	پیرغیب بالا	۸	۱۵	ده بالا
۲	هنزا	۴	۱۶	سکنج
۳	دولت آباد	۵	۱۷	باقرآباد
۴	ملک آباد	۳	۱۸	چشمه حسین آباد
۵	ده سیف	۸	۱۹	ببلوتیه
۶	زیارتگاه	۸	۲۰	کهن باور
۷	شفیع آباد	۴۰	۲۱	ده شیب
۸	هوتک	۵	۲۲	ده لولو
۹	کشیتوئیه	۳	۲۳	جوپار
۱۰	سیرچ	۸	۲۴	ظهورد راین
۱۱	بی بی حیات	۵	۲۵	ماهان
۱۲	کشیت	۶	۲۶	راین
۱۳	قناتغستان	۵	۲۷	شهداد
۱۴	ولی آباد	۲	تعداد اتاق اقامتگاه‌های بوم‌گردی ۳۴۶	
			تعداد تخت های اقامتگاه بوم‌گردی ۲۰۲۳۸	

(Organization of Cultural Heritage of Handicrafts and Tourism of Kerman, 2022)

۲-۲- روش پژوهش

روش تحقیق مورد استفاده در این مطالعه از جنبه‌های مختلف قابل طرح است. از نظر هدف، تحقیق حاضر کاربردی است و از بعد ماهیت و روش از نوع تحقیقات توصیفی-تحلیلی است. با توجه به رویکرد این پژوهش جامعه آماری این تحقیق را ساکنان روستایی شهرستان کرمان، به خصوص مناطقی از آن که دارای اقامتگاه‌های بوم‌گردی هستند مورد مطالعه قرار گرفته‌اند. برای تحقق این امر تحلیل الگوی مناسب توسعه بوم‌گردی در توسعه روستاییان شهرستان کرمان از طریق شاخص‌ها و گویه‌های جدول شماره ۳ در قالب پرسشنامه رصد شده است. جهت تحلیل یافته‌ها، از تحلیل عاملی تأییدی^۱ استفاده شده است. هدف تحلیل عاملی تأییدی تعیین میزان توان مدل عاملی از قبل تعریف شده با مجموعه‌ای از داده‌های مشاهده شده است. به عبارتی این روش درصدد تعیین این مسئله است که آیا تعداد عامل‌هایی که اندازه‌گیری شده‌اند با آنچه براساس تئوری و مدل نظری انتظار می‌رفت انطباق دارد. در واقع به آزمون میزان انطباق و هم‌نوایی بین سازه نظری و سازه تجربی تحقیق می‌پردازد (Niyazi et al., 2017; Habibpour & Safari, 2009). مدل‌یابی معادلات ساختاری با رویکرد مبتنی بر وارپانس یا رویکرد حداقل مربعات جزئی به عنوان دومین نسل روش‌های معادلات ساختاری است. این رویکرد برخلاف رویکرد مبتنی بر کواریانس، وابستگی کمتری به حجم نمونه سطح سنجش متغیرها و نرمال بودن داده‌های توزیع شده دارد (Mohsenin & Esfidani, 2014).

جدول ۳. الگوی محیطی-کالبدی توسعه بوم‌گردی روستاهای شهرستان کرمان

زیست‌محیطی	پوشش گیاهی	حفظ و گسترش، تخریب مراتع، گیاهان دارویی و نادر، استفاده بهینه، احیا، حفظ گونه‌های منحصر به فرد
	منابع آب	حفظ و احیا یا تخریب منابع آب طبیعی چون (چاه و قنات و چشمه، رودخانه)، کیفیت، دسترسی
	خاک	توسعه اراضی، توجه به حفظ منابع خاک
	چشم‌اندازها/ جاذبه‌های طبیعی	کوه، دشت، بیابان، جنگل، رود، دریاچه، غار، صخره، همکاری در جهت حفظ تنوع زیستی، حفظ گونه‌های کمیاب
	حیات جانوری	حفظ و گسترش حیات جانوری، تخریب حیات جانوری، استفاده بهینه از آن‌ها برای گردشگران (شترسواری، اسب‌سواری و...)
	آلودگی‌ها	آب، هوا، صدا، منظر
	انرژی	استفاده از انرژی‌های نو و پایدار (آفتاب و باد)،
کالبدی- فضایی	زیرساخت	آب، برق، گاز، تلفن (مخابرات)، اینترنت، جاده، حمل و نقل، پست، آنتن‌دهی صدا و سیما، مراکز اقامتگاهی و تفریحی، بانک
	ساخت‌وساز	مقاوم‌سازی بناها، استفاده از مصالح بومی در ساخت و ساز و ایجاد جذابیت، بهبود و تعریض معابر و پل‌ها، زیباسازی، روشنایی معابر

(, Sojasi gheidari et al., 2017, roushanali & riyahi, 2017, azizi et al., 2019, mokhtari et al., 2017, wakil aroaya et al., 2014, Anabestani et al., 2019, mirkatouli & oumidvar, 2015 and writers, 1403)

جمع‌آوری اطلاعات، ترکیبی از دو روش کتابخانه‌ای (اسنادی) و پیمایشی (میدانی مبتنی بر پرسشنامه و مصاحبه) است. پرسشنامه فوق از ۴۷ مؤلفه و گویه در زمینه‌های زیست‌محیطی و کالبدی- فضایی، به جمع‌آوری اطلاعات مورد نیاز می‌پردازد.

جدول ۴. جمعیت، تعداد خانوار و حجم نمونه دهستان‌های شهرستان کرمان

دهستان	جمعیت	خانوار	درصد	حجم نمونه
دهستان اندوهجرد	۱۳۱۳	۳۹۶	۱/۲۶	۵
دهستان تکاب	۵۸۹۰	۱۷۰۵	۵/۴۶	۲۱
دهستان سیرج	۲۱۹۰	۷۳۰	۲/۳۳	۹
دهستان جوشان	۲۹۵۶	۹۱۷	۲/۹۳	۱۱
دهستان کشیت	۲۳۱۲	۶۵۳	۲/۰۹	۸
دهستان قناتغستان	۲۵۵۳	۷۵۷	۲/۴۲	۹
دهستان ماهان	۴۰۰۸	۱۲۴۵	۳/۹۹	۱۵
دهستان اختیارآباد	۲۵۴۰۷	۷۵۵۰	۲۴/۲	۹۲
دهستان باغین	۴۲۷۹	۱۱۲۷	۳/۶۱	۱۳
دهستان درختنگان	۱۲۶۶۲	۳۷۲۶	۱۱/۹۴	۴۵
دهستان زنگی‌آباد	۱۴۳۷۱	۳۹۸۲	۱۲/۷۶	۴۹
دهستان سرآسیاب	۱۹۳۵	۶۰۵	۱/۹۳	۷
دهستان حسین‌آباد	۲۵۸۸	۸۳۲	۲/۶۶	۱۰
دهستان راین	۲۷۹۸	۸۵۰	۲/۷۲	۱۱
دهستان کویرات	۱۳۲۱۶	۳۶۰۸	۱۱/۵۶	۴۴
دهستان معزیه	۸۰۴۷	۲۵۱۵	۸/۰۶	۳۱
کل	۱۰۶۵۲۵	۳۱۱۹۸	۱۰۰	۳۸۰

(General census of population and housing, 2016)

۳- یافته‌ها

در این بخش، با استفاده از تحلیل‌های آماری سعی شده، داده‌های تحقیق، به منظور نیل به هدف تحقیق، مورد تجزیه و تحلیل قرار گیرد؛ لذا در ابتدا تحلیل توصیفی داده‌ها، سپس تحلیل استنباطی بیان می‌شوند. این بخش پس از جمع‌آوری و تلخیص داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار PLS و از طریق شاخص‌های توصیفی و آمار استنباطی به تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌پردازد. بنابراین، پس از جمع‌آوری داده‌ها و با استفاده از شاخص‌های آمار توصیفی، توصیف می‌شود. در بخش دوم با استفاده از نرم‌افزار PLS سوال پژوهش پاسخ داده می‌شود.

- ویژگی‌های فردی پاسخگویان
- ویژگی‌های جمعیت شناختی جامعه آماری پژوهش

جدول ۵. بررسی وضعیت جنس، سن و تحصیلات جامعه آماری تحقیق

جنس	فراوانی	درصد فراوانی
مرد	۲۵۳	۶۶/۶
زن	۱۲۷	۳۳/۳
سن		
۲۵ تا ۳۴ سال	۱۴	۳/۷
۳۵ تا ۴۴ سال	۱۴۰	۳۶/۸
۴۵ تا ۵۴ سال	۱۸۶	۴۸/۹
۵۵ تا ۶۴ سال	۳۶	۹/۵
بالای ۶۵ سال	۴	۱/۱
تحصیلات		
کاردانی	۷۱	۱۸/۷
کارشناسی	۱۹۶	۵۱/۶
کارشناسی ارشد	۱۱۰	۲۸/۹
دکتر	۳	۰/۸
جمع	۳۸۰	۱۰۰

همان‌گونه که در جدول شماره ۳ نشان داده شده، فراوانی و درصد مشارکت مردان (۶۶/۶) بیشتر از زنان (۳۳/۳) بوده است. دلیل آن این است که سهم و نگاه مردان به توسعه بوم‌گردی و بعضاً کسب درآمد از این نوع گردشگری به مراتب بیشتر از زنان بوده است. یا به نوعی میزان ورود به این مقوله در بین مردان بیشتر است. از طرفی چون پرسشنامه‌ها در بین سرپرستان خانوارها توزیع شده، درصد بالای مردان حاکی از سرپرستی بالای آنان در بین خانوارهای روستایی است. از مجموع ۳۸۰ نفر نمونه آماری ۱۴ درصد ۲۵ تا ۳۴ سال، ۳۷ درصد ۳۵ تا ۴۴ سال، ۴۹ درصد ۴۵ تا ۵۴ سال، ۹ درصد ۵۵ تا ۶۴ سال و ۱ درصد بالای ۶۵ سال به بالا هستند. این امر نشان‌دهنده این موضوع است که رده سنی غالب، نمودی از شناخت، کاربرد و توجه به موضوع مطروحه در بین طبقات سنی است. به طوری که رده سنی ۴۵ تا ۵۴ سال بیشترین درصد و فراوانی را در بین پاسخگویان داشته؛ لذا بیانگر این امر است که اگر دیگر رده‌های سنی توجه بیشتری به مسأله داشته باشند منجر به توسعه هرچه بهتر توسعه بوم‌گردی و نهایتاً توانمند شدن آن‌ها خواهد شد. به لحاظ تحصیلاتی در بین نمونه آماری ۱۸/۷ درصد کاردانی، ۵۱/۶ درصد کارشناسی، ۲۸/۹ درصد ارشد و ۱ درصد دکتر هستند. این موضوع نشان‌دهنده نقطه قوت روستائیان در زمینه بوم‌گردی است و بعضاً به عنوان یک پتانسیل در نظر گرفته شود.

در جدول شماره ۶ برخی از ویژگی‌های توصیفی متغیرهای تحقیق از جمله میانگین و انحراف معیار آورده شده است. این شاخص‌ها وضعیت کلی متغیرهای تحقیق و همچنین کمینه و بیشینه مقدار این متغیرها را نشان می‌دهد. در جدول زیر خلاصه این نتایج آورده شده است.

روابط میان متغیرها در این روش با استفاده از یک سری معادلات ساختار یافته تجزیه و تحلیل می‌شوند. این معادلات ساختار یافته در قالب مدل‌هایی ترسیم می‌شوند که به محقق امکان مفهوم‌سازی تئوری‌های پژوهش را با استفاده از داده‌ها می‌دهد.

جدول ۶. ویژگی‌های توصیفی متغیرهای تحقیق

ابعاد	انحراف استاندارد	میانگین	ماکسیمم	مینیمم
آب	۰/۴۲۲	۳/۱۰۷	۴/۰۰	۲/۱۴
آلودگی‌ها	۰/۳۷۳	۳/۰۷۸	۴/۰۰	۲/۱۰
امنیت	۰/۸۳۶	۳/۵۸۶	۵/۰۰	۱/۰۰
انرژی	۰/۷۱۵	۳/۳۵۲	۴/۵۰	۱/۵۰
حیات جانوری	۰/۲۱۳	۳/۵۲۶	۴/۰۱	۲/۹۷
خاک	۰/۵۰۷	۳/۴۲۶	۴/۴۳	۱/۵۹
زیرساخت	۰/۸۳۹	۳/۷۹	۵/۰۰	۱/۲۰
زیست محیطی	۰/۶۵۵	۳/۳۳	۵/۰۰	۱/۷۵
ساخت و ساز	۰/۵۷۹	۳/۱۳	۵/۰۰	۱/۳۸
پوشش گیاهی	۰/۸۳۶	۳/۵۸۶	۵/۰۰	۱/۹۵
چشم انداز	۱/۰۰۵	۳/۷۶۰	۵/۰۰	۱/۰۰
کالبدی-فضایی	۰/۸۲۳	۳/۵۸۳	۵/۰۰	۱/۰۰

• مراحل مدل‌سازی در معادلات ساختاری

تعیین مدل: در این مرحله ابتدا ادبیات نظری پیرامون یک موضوع و مشتقات آن بررسی شده و سازه‌های دخیل در آن موضوع خاص شناسایی می‌شوند؛ **شناسایی سنججه سازه‌ها:** پس از ترسیم مدل حاوی سازه‌ها و روابط میان آن‌ها نوبت به ترسیم متغیرهای آشکار مربوطه به سازه‌ها می‌رسد. در واقع در این مرحله چگونگی سنجش سازه‌ها را مشخص می‌نمایند؛ **تخمین روابط بین مدل:** بعد از ترسیم مدل با تمامی اجزا آن، نوبت به تخمین روابط حاوی متغیرهای آشکار و پنهان در مدل می‌رسد. این روابط در دو نوع درونی و بیرونی هستند. با انتخاب رویکرد حداقل مربعات جزئی (PLS) و نرم افزار Smart PLS ضرایب بار عاملی به همراه مقادیر t توسط نرم افزار محاسبه می‌شود و به محقق امکان تفسیر روابط بیرونی و درونی را می‌دهد. **ارزیابی مدل:** برای این که بتوان نتایج حاصل از تخمین روابط مدل را تفسیر نمود، ابتدا باید میزان تناسب مدل یا برازش آن را مشخص کرد. بدین معنی که آیا مدلی که اساس میانی نظری پیشین بوده است، با داده‌های گردآوری شده از نمونه آماری تحقیق متناسب بوده یا خیر؟ در این مرحله بسته به انتخاب رویکرد و نرم‌افزار مربوطه نحوه بررسی برازش مدل متفاوت است. **اصلاح مدل:** در صورتی که نتایج ارزیابی مدل در مرحله چهارم مدل‌سازی در SEM (معادلات ساختاری)، عدم برازش و یا برازش ضعیف مدل را نشان داد، می‌بایست اقدام به اصلاح مدل از طرق مختلف نمود. نکته مهم در اصلاح مدل این است که تغییرات اعمال شده روی مدل برای رسیدن به برازش بهتر نباید بیش از حد باشد. زیرا مدل ساخته شده توسط محقق دارای پشتوانه‌ای علمی بوده و از ادبیات نظری مرتبط استخراج گردیده است. **تفسیر نتایج برآمده از مدل:** پس از اصلاح مدل و اطمینان از کفایت برازش مدل، محقق مجاز است که نتایج حاصل از یافته‌های پژوهش را تفسیر نماید. در این مرحله اعداد و مقادیر حاصل از تحلیل داده‌های تحقیق، به عبارات ساده و قابل فهم برای مخاطب تبدیل شده و به وی گزارش داده می‌شود.

• پایایی مدل بیرونی

در خصوص پایایی مدل بیرونی دو معیار مورد سنجش قرار می‌گیرد. یکی ضریب آلفای کرونباخ و دیگری پایایی ترکیبی. که مقدار مناسب برای این دو شاخص می‌بایست بزرگ‌تر از ۰/۷ باشد. در جدول زیر نتایج حاصل از این معیارها آورده شده است.

بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه میان یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرآیند تحلیل مسیر مشخص می‌کند. هرچه مقدار بار عاملی یک شاخص در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر باشد، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می‌کند. همچنین اگر بار عاملی یک شاخص منفی باشد، نشان‌دهنده تأثیر منفی آن در تبیین سازه مربوطه است. به بیان دیگر سوال مربوط به آن شاخص به صورت معکوس طراحی شده است. در خصوص مقدار مجاز برای بارهای عاملی و آمار تی مربوط به شاخص‌ها، تحقیقات مختلفی صورت گرفته است. برخی از این تحقیقات مقدار مناسب برای بار عاملی را مقدار ۰/۴ و مقدار مناسب برای آماره تی را ۱/۹۶ در نظر گرفته‌اند (holand, 1999). با این وجود، برخی دیگر از محققان (rivard & haf, 1988)، مقدار مجاز برای بار عاملی شاخص‌ها را ۰/۵ در نظر گرفته‌اند. در این تحقیق نیز بر اساس نظر این محققین، حداقل بار عاملی ۰/۵ و مقدار مجاز برای آمار تی نیز ۱/۹۶ در نظر گرفته شده است. چنانچه شاخص‌های تحقیق نتوانند هر کدام از این مقادیر مجاز را به دست بیاورند، از مدل حذف شده و سپس مجدداً مدل جدید را بر اساس این داده‌های حذف شده، اجرا می‌کنیم. جدول زیر نتایج به دست آمده برای بار عاملی و آمار تی شاخص‌های تحقیق را نشان می‌دهد.

جدول ۸. نتایج کلی مدل بیرونی توسعه بوم‌گردی با توجه به شاخص‌های زیست محیطی و کالبدی دهستان‌های شهرستان کرمان

بار عاملی	پوشش گیاهی
۰/۸۲۳	حفظ مناظر طبیعی چون: کوه، دشت، بیابان، جنگل، و...
۰/۹۲۰	حفظ و گسترش مراتع، گیاهان دارویی
۰/۸۹۳	تخریب مراتع و گیاهان دارویی و نادر
بار عاملی	استفاده بهینه از پوشش گیاهی
۰/۷۶۲	احیای پوشش گیاهی
۰/۸۵۶	حفظ گونه‌های منحصربه‌فرد
بار عاملی	منابع آب
۰/۷۵۱	استفاده بهینه از آن‌ها برای گردشگران (شترسواری، و...)
بار عاملی	حفظ و احیای منابع آب طبیعی (چاه و چشمه، و ...)
۰/۸۷۸	تخریب منابع آب طبیعی مانند (چاه و چشمه، و ...)
۰/۸۵۶	بهبود کیفیت منابع آب طبیعی
۰/۷۴۲	بهبود دسترسی به منابع آب طبیعی
بار عاملی	خاک
۰/۸۱۲	توسعه اراضی
۱/۰۰۰	توجه به حفظ منابع خاک
بار عاملی	جاذبه‌های طبیعی
۰/۵۸۱	زیرساخت‌ها
۰/۵۸۶	تامین آب روستا
۰/۶۰۹	تامین برق
بار عاملی	ساخت و سازها
۰/۵۸۳	تامین گاز
۰/۶۹۲	تلفن ثابت و همراه (مخابرات)
۰/۶۹۲	پوشش‌دهی اینترنت
۰/۸۰۵	بهبود کمی و کیفی جاده‌ها
۰/۲۲۳	رونق و بهبود حمل‌ونقل
۰/۲۹۸	تعبیه پست و خدمات آن در روستا

بار عاملی مقدار عددی است که میزان شدت رابطه میان یک متغیر پنهان و متغیر آشکار مربوطه را طی فرآیند تحلیل مسیر مشخص می‌کند. هرچه مقدار بار عاملی یک شاخص در رابطه با یک سازه مشخص بیشتر باشد، آن شاخص سهم بیشتری در تبیین آن سازه ایفا می‌کند. همچنین اگر بار عاملی یک شاخص منفی باشد، نشان‌دهنده تأثیر منفی آن در تبیین سازه مربوطه است. بر اساس نتایج مدل اندازه‌گیری مندرج در جدول شماره ۴ بار عاملی مشاهده در اکثر موارد مقداری بزرگ‌تر از ۰/۳ دارد که نشان می‌دهد همبستگی مناسبی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان مربوط به خود وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر متغیر اصلی به درستی مورد سنجش قرار گرفته است؛ لذا با توجه به نتایج این جدول می‌توان به صورت کلی بیان نمود الگوی

توسعه بوم‌گری دهستان‌های شهرستان کرمان الگوی زیست محیطی خواهد بود. در ادامه به تحلیل بار عاملی ابعاد مطرح در پژوهش به تفکیک هر یک از دهستان‌های شهرستان پرداخته شده. لیکن به دلیل حجم زیاد این تحلیل در اینجا صرفاً جدول بار عاملی که به تعیین الگو پرداخته، آورده شده است (جدول شماره ۹).

جدول ۹. نوع الگوی توسعه بوم‌گردی دهستان‌های شهرستان کرمان با توجه به مدل بیرونی

دهستان	نوع الگوی توسعه		بار عاملی	دهستان	نوع الگوی توسعه	
	کالبدی	بار عاملی			زیست محیطی	بار عاملی
قناتستان؛ سرآسیاب؛ باغین؛ کویرات؛ زنگی‌آباد؛ درختگان	زیست محیطی	۰/۸۷۸	جاذبه‌های طبیعی	جوشان؛ کشتیت؛ معزیه؛ سیرچ؛ اختیارآباد	کالبدی	۰/۵۶۲
	پوشش گیاهی	۰/۶۸۹	ساخت و سازها		۰/۵۷۵	
	منابع آب	۰/۷۰۸				
	خاک	۰/۸۰۶				
	حیات جانوری	۰/۷۸۹				
	آلودگی‌ها	۰/۸۲۲				
	انرژی	۰/۹۸۸				

در جدول شماره ۹ بار عاملی مشاهده در اکثر موارد مقداری بزرگ‌تر از ۰/۳ دارد که نشان می‌دهد همبستگی مناسبی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان مربوط به خود وجود دارد. بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هر متغیر اصلی به درستی مورد سنجش قرار گرفته است؛ لذا با توجه به نتایج این جدول می‌توان به صورت جزئی بیان نمود الگوی توسعه بوم‌گری قناتستان؛ سرآسیاب؛ باغین؛ کویرات؛ زنگی‌آباد؛ درختگان از نوع الگوی توسعه زیست محیطی و الگوی توسعه بوم‌گردی جوشان؛ کشتیت؛ معزیه؛ سیرچ؛ اختیارآباد کالبدی خواهد بود.

جدول ۱۰. نماد، بار عاملی و آماره تی هر یک از گویه‌ها

شخص	نماد	بار عاملی	آماره تی
پوشش گیاهی	Q25	-/۸۵۷	۱۸/۵۲۲
منابع آب	Q26	-/۸۶۶	۱۹/۴۸۲
خاک	Q27	-/۷۵۳	۷/۱۱۸
چشم اندازها/ جاذبه‌های طبیعی	Q28	-/۹۹۱	۶/۶۰۸
حیات جانوری	Q29	-/۶۶۵	۷/۳۳۴
آلودگی‌ها	Q30	-/۷۶۹	۸/۴۵۵
انرژی	Q31	-/۷۷۹	۵/۳۸۸
امنیتی	Q32	-/۹۲۵	۷/۰۳۴
زیرساخت	Q33	-/۷۵۲	۸/۱۶۶
ساخت و ساز	Q34	-/۷۵۶	۵/۰۷۸

جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها از آماره t-value استفاده می‌شود. در نیز آماره t جهت بررسی معناداری سوال پژوهش ارائه شده است. اگر آماره t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ باشد فرضیه مورد تأیید است. چون معناداری در سطح خطای ۰/۰۵ بررسی می‌شود؛ بنابراین اگر میزان بارهای عاملی مشاهده شده با آزمون t-value از ۱/۹۶ کوچک‌تر محاسبه شود، رابطه معنادار نیست. از آنجا که آماره t بزرگ‌تر از ۱/۹۶ بوده، می‌توان گفت که رابطه‌ای معنادار بین ارائه الگوهای مطلوب و توسعه بوم‌گردی دهستان‌های شهرستان کرمان وجود دارد. در ادامه بر اساس بررسی‌ها، تأثیرات حضور گردشگران و اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر شاخص‌های کالبدی و زیست محیطی سکونتگاه‌ها در منطقه شناسایی و در جدول ۱۱ ارائه شد.

جدول ۱۱. تأثیرات حضور گردشگران و اقامتگاه‌های بوم‌گردی بر شاخص‌های کالبدی و زیست محیطی سکونتگاه‌ها در منطقه

شاخص و فعالیت	نتایج کمی	نتایج کیفی
بهبود مسیرهای ارتباطی	تقریباً ۱۰۰ درصد روستاهای هدف دارای جاده آسفالت مناسب	خصوصاً در فصول حضور گردشگران به ایمنی مسیرها و ایجاد روکش آسفالت در صورت نیاز توجه زیادی می‌شود.
بهبود وضعیت ارتباطات مجازی و سرعت اینترنت و آنتن‌دهی تلفن	اینترنت پر سرعت در ۹۰ درصد روستاهای گردشگرپذیر	تلاش مسئولین روستاهای مربوطه برای افزایش سرعت اینترنت، دائمی بودن اینترنت، دکل‌های تلفن همراه و ...
ایجاد مسکن سازگار با اقلیم منطقه و واحدهای بومگردی با مصالح مهندسی بومی	ساخت ۸۵ درصد بومگردی‌ها و مراکز مرتبط با گردشگری با طراحی بومی و استفاده از مصالح بومی	استفاده از خشت و گل و چوب در بخش‌هایی از ساختمان‌ها و دیوارها طراحی سقف و اجزای ساختمان‌ها با الگوپذیری از مدل‌های سنتی
ایجاد زیرساخت‌های انرژی، تفریحی، اسکان و ...	گازکشی در ۸۵ درصد روستاهای گردشگرپذیر، تأمین برق در ۱۰۰ درصد روستاها	پیگیری و تلاش برای عدم قطعی برق، گاز و ... ایجاد مسیر ویژه گردشگری به جاذبه‌های دشت لوت ایجاد و تجهیز ۲ کمپ گردشگری بیابان‌گردی
معرفی گونه‌های جانوری بومی به گردشگران و ایجاد مناطق حفاظت حیات وحش و ممنوعیت صید و شکار		آشنایی مردم محلی و گردشگران با ارزش گونه‌های بومی و جانوران وحشی در کوهستان و دشت آموزش گردشگران و عدم صدور مجوز برای صید و شکار انواع پرندگان و جانوران وحشی
ایجاد مشاغل خدماتی و فنی مرتبط با گردشگری و کاهش وابستگی به مرتع و جنگل و منابع آب و خاک برای اشتغال‌زایی	ایجاد مغازه‌ها و مراکز پذیرایی اعم از سفره خانه، رستوران، ایستگاه اغذیه و ... برای عرضه خدمات بین راهی و خدمات پذیرایی، فنی و تعمیراتی برای گردشگران	توزیع بخشی به شغل درآمد‌های ساکنان سکونتگاه‌ها کاهش وابستگی به مشاغل زراعی و آب بر و کاهش مصرف آب و خاک و عدم تضعیف جنگل و مرتع
بهره‌وری بهینه از گیاهان دارویی و تولیدات دامی و کشاورزی به دلیل عرضه مستقیم به گردشگران	ایجاد سود اضافی ۲۵ درصدی برای تولیدکننده محلی به دلیل عرضه مستقیم به گردشگر و حذف دلالان	تازه‌فروشی و کیفیت بالاتر محصول کاهش هزینه حمل به بازار و کاهش زمان صرف شده برای عرضه محصول برگشت سریع‌تر سرمایه به تولیدکننده روستایی نسبت به زمانی که دلال و تاجر محلی خریدار است
تلاش ذی‌نفعان گردشگری و مردم محلی در حفظ بهداشت و نظافت سکونتگاه‌ها	فعالیت ۶ گروه داوطلب محلی که به صورت دوره‌ای و داوطلبانه محیط روستاها را نظافت می‌کنند. نصب سطل زباله توسط صاحبان اقامتگاه‌ها در مسیر گذر گردشگران	همکاری با دهیاران و مسئولین روستاها یادگیری متقابل گردشگران و مردم محلی در تمیز نگه داشتن محیط
به‌کارگیری هنرها و معماری بومی در طراحی و ساخت بوم‌گردی‌ها و فضاهای مرتبط با گردشگری	تجهیز فضای داخلی و بیرونی ۸۰ درصد بوم‌گردی‌ها به هنرها و طراحی‌های بومی و نصب صنایع دستی در فضای داخلی ساختمان‌ها	تبادل فرهنگی و آشنایی گردشگران با هنرها و ذوق و خلاقیت مردم محلی ایجاد چشم‌اندازهای سازگار با محیط و فرهنگ ساکنان منطقه
تنوع کاربری زمین	۱۰۰ درصد روستاهای هدف دارای تنوع کاربری	به واسطه حضور بوم‌گردان و فعال شدن بخش گردشگری در همه روستاهای هدف شاهد شکل‌گیری کاربری‌های نوین خدمات مصرفی، اسکان، ورزش و تفریح، و محل اجرای همایش‌ها و محل اجتماع عمومی در کنار کاربری‌های سنتی کشاورزی، دامداری و سکونت هستیم.
خدمات اسکان (پذیرایی، اقامتگاه‌های بوم‌گردی)	فعالیت ۱۰۴ اقامتگاه، هتل، -خانه یش سفید، پانسیون و ... با ۴۰۶ نفر شاغل	با توجه به وجود ۱۰۴ نمونه از اقامتگاه، هتل، پانسیون و مسافرخانه ثبت میراث فرهنگی آن‌ها به صورت مستقیم به صورت تقریبی ۴۱۶ نفر مشغول به کار خواهند شد که این خود عامل موثر جهت رهاسازی روستا از اقتصاد پایه و تک محصولی شده و علاوه بر این که سبب تنوع شغلی می‌شود در توانمندسازی روستاییان نیز نقش به‌سزایی ایفا می‌کند. نمونه مشهود آن افتتاح دو اقامتگاه بوم‌گردی در سال ۱۴۰۱ در روستای سکنج است.

شاخص و فعالیت	نتایج کمی	نتایج کیفی
خدمات مربوط به جمع‌آوری فاضلاب‌ها	ایجاد سیستم فاضلاب با حفر چاه، دفع مکانیزه زباله در بیرون روستاها، و احداث کمپ نظافت و پایگاه بهداشتی در روستاهای هدف	فعالیت داوطلبانه گروه‌های مردمی در زمینه جمع‌آوری زباله‌ها، تمرکز دهیاری‌ها بر خرید دستگاه جمع‌آوری و حمل و دفن زباله در سایت بهداشتی، اخیراً با توجه به توسعه بوم‌گردی، لزوم حفظ و نظافت روستا جهت جذب بیشتر اکوتوریسم یا بوم‌گرد توسط مردم احساس می‌گردد و در نتیجه نظافت محله‌ها بهبود بخشیده شده است.
پزشک خانواده و تأسیس مرکز بهداشت	مستقر شدن ۱ پزشک خانواده در ۸۰ درصد روستاهای مورد مطالعه	مردم قبلاً به دلیل عدم زیرساخت‌های مناسب روستاییان منطقه هدف بایستی برای درمان بیماری‌ها به شهر مراجعه می‌کردند؛ اما اخیراً حتی در روستاهای متوسط و کوچک مثل اسماعیل آباد و حجت آباد پزشک خانواده یک روز در هفته به صورت چرخشی در هر روستا مستقر می‌شود و به درمان بیماران می‌پردازد. این باعث ماندگاری روستاییان شده؛ زیرا علاوه بر حل مشکل ساکنان، آن دسته از روستاییان مجاور که دارای وسایل نقلیه نبودند از گرفتن آژانس و یا تاکسی بی‌نیاز شده و نیازشان در محل نزدیک رفع می‌گردد.
ساختمان‌سازی، پمپ بنزین، آژانس، تاکسی...	اشتغال مستقیم ۴-۶ نفر در اقامتگاه‌ها- ۲ نفر در پمپ بنزین‌ها و ۳-۵ نفر در تاکسی‌ها و آژانس‌ها	علاوه بر این که در روستاهای منطقه هدف اقامتگاه بوم‌گردی جهت ارائه خدمت به بوم‌گردان ساخته شده است و هر اقامتگاه به صورت مستقیم حداقل سه تا شش نفر را به طور مستقیم مشغول به کار نموده است، به میزان زیادی زمین بایر که از حیز انتفاع خارج شده است برای ساخت منازل ویلایی به گردشگران اختصاص داده شده است که به دلیل رفت و آمد زیاد آنان به خانه‌های دوم خود در این روستاها و نیاز مبرم آن‌ها به زیرساخت‌های جاده‌ای بسیاری از این مسیرها که قبلاً خاکی بوده آسفالت شده و بعضاً در مسیر این روستاها پمپ بنزین احداث گردیده است. همچنین تاکسی‌ها و آژانس‌ها نیز در مسیرهای روستا-شهری یا برای بازدید از جاذبه‌های بوم‌گردی مثل کلوت‌های شهداد) فعال شده‌اند.

ماخذ: یافته‌های تحقیق، ۱۴۰۳

در نهایت؛ بنابر تحلیل‌های آورده شده، می‌توان الگوی توسعه‌ای هر یک از دهستان‌های شهرستان کرمان را به صورت جدول شماره ۶ مطمح نظر قرار داد:

جدول ۱۱. الگوی توسعه بوم‌گردی هر یک از دهستان‌های شهرستان کرمان

دهستان	نوع الگوی مورد نیاز	دهستان	نوع الگوی توسعه مورد نیاز
جوشان	کالبدی	کوبرات	زیست محیطی
کشیت	کالبدی	معزیه	کالبدی
زنگی آباد	زیست محیطی	سیرچ	کالبدی
قناتغستان	زیست محیطی	اختیار آباد	کالبدی
سرآسیاب	زیست محیطی	درختگان	زیست محیطی
باغین	زیست محیطی		

۴- بحث و نتیجه‌گیری

هدف از این پژوهش ارائه الگوی توسعه زیست محیطی و کالبدی در دهستان‌های شهرستان کرمان بود. که بعد از بررسی کتابخانه‌ای مسأله به پیمایش آن به شکل پرسشنامه و بعضاً مصاحبه پرداخته شد. پس از جمع‌آوری داده‌ها، به روش مدل‌سازی معادلات ساختاری ارتباط بین متغیرها تحلیل آماری شد. بنابر نتایج به دست آمده بوم‌گردی عموماً در همه ابعاد و مؤلفه‌ها تأثیرات مثبتی داشته؛ اما میزان آن در مؤلفه‌های مختلف متفاوت بود. به نحوی که بار عاملی مشاهده شده در اکثر موارد مقداری بزرگ‌تر از ۰/۳ دارد که نشان می‌دهد همبستگی مناسبی بین متغیرهای قابل مشاهده با متغیرهای پنهان مربوط وجود دارد. از آنجا که توسعه بوم‌گردی به نحوی

شایسته و بایسته نتوانسته است در روستاهای این شهرستان مطرح شود. می‌بایست الگوی مناسب یا به نوعی متناسب با توسعه بوم‌گردی آن‌ها مطرح شود. بر این اساس می‌توان به صورت کلی بیان نمود الگوی توسعه بوم‌گردی دهستان‌های شهرستان کرمان زیست محیطی-کالبدی خواهد بود. همچنین شکل الگوی توسعه بوم‌گردی هر یک از دهستان‌ها با توجه به شرایط حاکم بر آن‌ها به این گونه است که جوشان، سیرج، معزیه و اختیارآباد: الگوی کالبدی- فضایی منجر به توسعه بوم‌گردی آن‌ها می‌شود. دیگر دهستان‌ها مانند قناتنستان: زیست محیطی؛ کویرات، زنگی‌آباد، درختگان، سرآسیاب، باغین: اقتصادی و زیست‌محیطی؛ و کشیت: کالبدی- فضایی الگوی مطلوب توسعه بوم‌گردی آن‌ها خواهد بود؛ لذا نتایج این پژوهش را می‌توان با نتایج مطالعه‌ای پورا اعتماد و نیک قدم (۱۴۰۱)، فرجی راد و همکاران (۱۳۹۱)، پیرزاد و ریاحی مقدم (۱۳۹۲) که معتقد بودند که الگوی توسعه بوم‌گردی و نیز معماری روستاها و اقامتگاه‌های بوم‌گردی باید با اقلیم و محیط زیست آن منطقه همخوانی داشته باشد، همسو بوده است. اصلی‌ترین تفاوت این تحقیق با تحقیقات مشابه و به نوعی نوآوری این تحقیق؛ این است که در این تحقیق علاوه بر در نظر گرفتن عوامل کالبدی، عوامل زیست محیطی در بررسی و در نیز در ارائه الگوی اقامتگاه‌های بوم‌گردی در شهرستان کرمان، در نظر گرفته شده و تحلیل شد که تاکنون در منطقه مورد مطالعه، چنین کاری انجام نشده است. در پایان به منظور توسعه بوم‌گردی دهستان‌های شهرستان کرمان پیشنهادهایی به شرح ذیل مطرح می‌شود:

برای رسیدن به الگوی مناسب توسعه بوم‌گردی، ضعف‌ها و پتانسیل‌های دهستان‌ها مدنظر باشد؛
الگوی توسعه بوم‌گردی دهستان‌ها در گام بعدی کالبدی- فضایی و زیست‌محیطی باشد؛
مورد دیگری که در این خصوص باید مدنظر قرار گیرد، سازماندهی کردن زیر ساخت‌های این منطقه است.
سعی شود از مصالح مطابق با اقلیم منطقه استفاده گردد.

۵- سپاس‌گزاری

از تمامی کسانی که ما را در به انجام رساندن این پژوهش یاری نمودند، کمال تقدیر و تشکر را داریم.

۶- فهرست منابع

- احراری، فاطمه (۱۳۹۶). آرایه طرح پایدار پویون سستی توریستی با رویکرد معماری همت آباد، پنجمین کنفرانس ملی مهندسی عمران، معماری و توسعه شهری پایدار، ۷-۱.
- اولادی قادی‌کلایی، جعفر. (۱۳۸۹). مقدمه‌ای بر طبیعت گردی، انتشارات دانشگاه مازندران، ساری، ص ۲۲۵.
- بروج، اشکان، ضیایی، محمود (۱۳۹۱). مطالعه تطبیقی اقامتگاه‌های بوم‌گردی مناطق بیابانی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.
- پورا اعتماد، معین و نیک قدم، نیلوفر، ۱۴۰۰، ارزیابی سازگاری اقلیمی اقامتگاه‌های بوم‌گردی جزیره‌های قشم، هرمز و هنگام، <https://civilica.com/doc/1444600>
- پیرزاد، احمد؛ ریاحی مقدم، ساشا (۱۳۹۲). بررسی رابطه بوم‌گرایی در معماری روستایی با اقتصاد روستایی، فصلنامه هنر و فن، سال اول، شماره دوم.
- پیشوا، فرزانه؛ صنایعیان، هانیه (۱۳۹۴). بررسی تأثیرات اکوتوریسم بر توسعه پایدار روستایی، دومین کنفرانس بین‌المللی پژوهش‌های نوین در عمران معماری و شهرسازی، استانبول ترکیه، ۱۳-۱.
- خوش‌نیت، سعید؛ رضایی‌خواه، الناز (۱۳۹۶). طراحی اقامتگاه بوم‌گردی مجموعه آبشار سوله دوکل، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، مؤسسه آموزش عالی آفاق.
- سازمان میراث فرهنگی و صنایع گردشگری، ۱۳۹۳
- سازمان نقشه‌برداری کشور، ۱۴۰۱
- سبحانی، محمد باقر؛ طالب‌بیدختی، عباس (۲۰۱۱). تعامل گردشگری پایدار و بوم‌گردی، اولین همایش بین‌المللی مدیریت گردشگری و توسعه پایدار.
- سرشماری عمومی نفوس و مسکن، ۱۳۹۵

شعاعی، حمیدرضا؛ بهمن پور، هومن؛ نصیری، نگین (۱۳۹۶). طراحی مجموعه توریستی - تفریحی - اقامتی با رویکرد حفظ محیط زیست، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه شاهرود، ۳۳-۴.

شهرداری شهرستان کرمان، ۱۴۰۱

عباس پور، مجید؛ طبیبیان، سحر (۱۴۰۰). چالش های مدیریت توسعه پایدار کشور، ششمین همایش ملی دو سالانه انجمن متخصصان محیط زیست ایران، تهران.

فرجی راد، عبدالرضا، احسانی، افسانه (۱۳۹۰). بررسی تأثیر اقامتگاه های محلی (خوشه سار بوم گردی) بر ارتقاء سطح زندگی جامعه محلی (با تأکید بر روستای "گرمه" و "شیب دراز")، سرزمین، ۲(۳۰).

کریم پورریحان، مجید؛ کیانیان، محمدکیا؛ چشم براه، فاطمه (۱۳۹۱). معماری در شهرها و روستاهای بیابانی و کویری ایران: چالش ها و فرصت ها، اولین همایش ملی بیابان (علوم، فنون و توسعه پایدار)، تهران، ۱۱-۱.

مختاری، داود؛ رستمزاده، هاشم؛ وجدان، مریم (۱۳۹۶). نقش اکوتوریسم در توسعه پایدار روستاهای واقع در دامنه سبلان در روستای ویلا دره، پایان نامه کارشناسی ارشد.

ناظری، شفیقه (۱۳۹۲). بررسی ویژگی های اکوتوریسم همدان، فصلنامه سپهر، شماره ۶۸.

وثوقی، لیلا؛ شمسی ماریینی، نرگس (۱۳۹۵). ارزیابی عوامل موثر بر موفقیت اقامتگاه های سبز، فصلنامه مطالعات مدیریت گردشگری، ۱۰(۳۲)، ۶۷-۸۷.

ورامش، سعید؛ حیدری نیا، سارا (۱۳۹۸). اثرات توسعه اکوتوریسم بر جوامع محلی و حفاظت از عرصه های منابع طبیعی، اولین کنفرانس بین المللی و چهارمین کنفرانس ملی صیانت از منابع طبیعی و حفظ محیط زیست.

هدایتی مرزبالی، معصومه؛ خناری، فاطمه (۱۳۹۶). طراحی مراکز اقامتی توریستی با هدف ارتقای جذب گردشگر با رویکرد معماری زمینه گرا، مؤسسه آموزش عالی غیر دولتی طبری.

References

- Abbaspour, M., & Tabibian, S. (2021). Challenges of sustainable development management in Iran, The 6th Biennial National Conference of the Association of Environmental Professionals of Iran, Tehran. <https://civilica.com/doc/13987/> [In Persian]
- Ahrari, F. (2017). Proposing a sustainable design for traditional tourist pavilions with a Hemmatabad-oriented architectural approach. Paper presented at the 5th National Conference on Civil Engineering, Architecture and Sustainable Urban Development, 1-7. civilica.com/doc/688962 [In Persian]
- Borouj, A., & Ziaei, M. (2012). A comparative study of eco-lodges in desert areas (Master's thesis). Allameh Tabataba'i University. elmnet.ir/doc/10585397-51021 [In Persian]
- Faraji-Rad, E., & Afsaneh, A. (2011). Farjirad, Abdolreza, Ehsani, Afsana (2010). Investigating the impact of local residences (Sar Ecotourism cluster) on improving the living standards of the local community (with emphasis on "Gorme" and "Shib Daraz" villages), *Sarzamin Quarterly*, 2(30). <https://elmnet.ir/doc/2415155-14216> [In Persian]
- Hedayati-Marzabali, M., & Khenari, F. (2017). Designing tourist accommodation centers aimed at enhancing tourist attraction with a contextual architecture approach. Tabari Non-Governmental Higher Education Institute. <https://www.sid.ir/paper/854121/fa> [In Persian]
- Iranian Cultural Heritage, Handicrafts and Tourism Organization. (2014). haftshahraria.com/downloads/ [In Persian]
- K.C. Anup, (2016). Ecotourism and its Role in Sustainable Development in Nepal, *INTECH Open Science*, 31-59. DOI: 10.5772/62308
- Karimpour-Reihan, M., Kianian, M. K., & Cheshm Barah, F. (2012). Architecture in desert and arid cities and villages of Iran: Challenges and opportunities. Paper presented at the 1st National Desert Conference (Science, Technology and Sustainable Development), Tehran, 1-11. <https://civilica.com/doc/160513/> [In Persian]
- Kerman Municipality. (2022). <https://kerman.ir/> [In Persian]
- Khoshneiat, S., & Rezaeikhah, E. (2017). Designing an eco-lodge complex at Sole-Dokel Waterfall (Master's thesis). Afagh Higher Education Institute. <https://civilica.com/doc/2191812/> [In Persian]
- Mangala De; Z. (2023). Ecotourism Development and Biodiversity Conservation in Sri Lanka: *Journal of Ecology*. 14-177. DOI: 10.4236/oje.2022.1210037

- Morgane V; Universidad d; & las Islas Baleares, E. (2019). Promises and pitfalls of ecotourism: patterns from a literature review *Las promesas y los escollos del ecoturismo, patrones de una revisión bibliográfica*, 1-23. DOI: 10.14198/INTURI2019.17.01
- National Cartographic Center of Iran. (2022). <https://eshop.ncc.gov.ir/login> [In Persian]
- Nazari, S. (2013). An analysis of ecotourism features in Hamedan. *Sepehr Quarterly*, 17(68). <https://civilica.com/doc/1200812/> [In Persian]
- Oladi Qadikolaei, J. (2010). An introduction to ecotourism. Mazandaran University Press. press.umz.ac.ir/book_72.html [In Persian]
- Pirzadi, A., & Riyahi-Moghaddam, S. (2013). Examining the relationship between vernacular architecture and rural economy. *Art and Technique Quarterly*, 1(2). journals.umz.ac.ir/article_4626.html [In Persian]
- Pishva, F., & Sanayeian, H. (2015). Examining the impacts of ecotourism on sustainable rural development. Paper presented at the 2nd International Conference on New Research in Civil Engineering, Architecture and Urban Planning, Istanbul, Turkey, 1–13. civilica.com/doc/509494 [In Persian]
- Pouretamad, Moein; and Nik Ghadam, Niloufar. (1400/2021-2022). Evaluation of Climate Compatibility of Eco-tourism Accommodations on Qeshm, Hormuz, and Hengam Islands. <https://civilica.com/doc/1444600> [In Persian]
- Shoaei, H., Bahmanpour, H., & Nasiri, N. (2017). Designing a tourist-recreational-accommodation complex with an environmental preservation approach (Master's thesis). Shahrood University. <https://elmnet.ir/doc/10854577-11981> [In Persian]
- Sobhani, M. B., & Taleb-Bidokhti, A. (2011). Interaction of sustainable tourism and ecotourism. Paper presented at the 1st International Conference on Tourism Management and Sustainable Development. civilica.com/doc/139152 [In Persian]
- Statistical Center of Iran. (2016). National population and housing census of Iran. <https://amar.org.ir/population-and-housing-census> [In Persian]
- Varamesh, S., & Heidari-Nia, S. (2019). Impacts of ecotourism development on local communities and the conservation of natural resources. Paper presented at the 1st International and 4th National Conference on the Protection of Natural Resources and Environmental Conservation. <https://civilica.com/doc/961363/> [In Persian]
- Vejdani, M. (2017). The role of ecotourism in the sustainable development of villages located in the Sabalan foothills: The case of Vila-Dareh village (Master's thesis), Faculty of Geography, University of Tabriz. <https://www.virascience.com/thesis/851752/> [In Persian]
- Vosoughi, L., & Shamsi-Marbinai, N. (2016). Evaluating factors influencing the success of green lodgings. *Tourism Management Studies Quarterly*, 10(32), 67–87. Doi:20.1001.1.23223294.1394.10.32.4.7 [In Persian]
- Wuxiang Ch. (2023), Developing a Sustainable Business Model of Ecotourism in Ethnic-Minority Regions Guided by the Green Economy Concept, *Sustainability*, 1-25. DOI: 10.3390/su15021400